

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ פינחס, י"ט תמוז, ה'תשל"ב

יוצא-לאור לש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

חיים שאול בן חנה

יצחק שמואל לייב בן חי' לאה

בקשר עם יום הולדת שלהם – כ"ד תמוז

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב

ג

ב"ה. ח' מנ"א תשי"ט
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מג' במנחם, בו כותב אודות פעולותיו בכרם חב"ד, ובודאי מזמן לזמן מוסיף בזה, שהרי נצטוינו להעלות בקדש, ובפרט בפעולות השייכות לרבים, שהאחריות גדולה יותר וגם היכולת והאפשריות, שהרי זכות הרבים מסייעת. ואם בכל המקומות כן — עאכ"כ בירושלים עיר הקודש, אשר כשמה כן היא, וכן צ"ל בגלוי, יראה שלם, כמבואר בארוכה בכ"מ ומהם בלקוטי תורה דברים, ס' ב', ע"ש.

במ"ש אודות ביה"ס לדפוס אשר בכפר חב"ד, צריך לברר תכנית הלימודים שם (בלימודי קודש ובלימוד המקצוע) או עבודה במקצוע, ואח"כ יציע הענין לפני שלשה מידידיו כנהוג בישראל בכגון דא.

בודאי שומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, נוסף על שיעורים שכותב אודותם במכתבו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג

נדפסה בתשורה (תות"ל מאריסטאון, כ"ח סיון תשנ"ה).
נצטוינו להעלות בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.
בירושלים .. יראה שלם: ב"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר — תענית טז, א.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ פינחס, י"ט תמוז, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורגנו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ט תמוז, ה'תשע"ט,

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, כי אלול תשי"ח
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום הבהיר חיי אלול, בו כותב ע"ד הצלחת גן ישראל אשר ב...

ויהי רצון שהתוצאות בשעות הילדים בגן זה, תהיינה ניכרות במשך כל השנה בילדים אלו, ועי"ז גם בבתיהם, והרי גם בבתיים אלו שהמצב טוב בלא"ה, הנה תמיד יש מקום להוסיף בענייני יהדות תורה, שהרי כל אחד נצטוו להעלות בקדש,

ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם שהשתתפו בהאמור על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרף להם ומוכן שגם הוא בכלל,

ומובן ג"כ שמה שכותב אשר בגן ישראל, האט ער שווער געאַרבעט ולכן מרגיש חלישות, הנה נקודה הראשונה נכונה היא, שהרי בענייני תורה ומצוות צריכה להיות עבודה, ולא בדרך ממילא וכיו"ב, אבל בנקודה השניי שע"ז נחלש ביותר, אין לזה יסוד, כיון שהתורה ומצוותי מוסיפים בבריאות הנשמה ועי"ז סו"ס גם בבריאות הגוף, אלא שצריך להיות מסודר מכאן ולהבא בענייני אכילה ושת"י ושינה, וישאל דעת רופא בזה, והעיקר שימלא כהוראתו.

במ"ש פירוש הענין, עוסק זיין זיך אין עבודת התפלה,

הנה בפרטיות ישאל בזה וידבר עם המשפיע דא"ח שלו שי, ובכללות הוא התבוננות קודם התפלה מתורת החסידות שלמד או שלומד, ולא כ"כ בהשקו"ט אלא בתמצית הענין ונקודתו ...

ברכה לעבודת השי"ת בשמחה ובטוב לבב דוקא, ולא להשתדל למצוא דוקא קושי ושאלה, שהרי כל דפשיט מעלי טפי, ולכח"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

נצטוו להעלות בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.
כל דפשיט מעלי טפי: ראה ר"ה כו, סע"ב.

בס"ד. שיחת ש"פ פינחס, י"ט תמוז, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. יום הש"ק שלאחרי י"ב תמוז חל בשנה זו ביום י"ט תמוז — יום השמיני מיום ההולדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא יום הברית¹.

ביאור מעלת מצות מילה ("תחלת² כניסת נפש הקדושה"³) לגבי שאר המצוות⁴, שעל ידה נעשה חיבור האדם עם הקב"ה באופן הניכר⁵ בבשר הגוף⁶, "בריתי⁷ בבשרכם"⁸ (לא כמו כריתת הברית בהר סיני ובחורב שהיא בעיקר עם הנשמה), ובתינוק בן שמונה ימים⁹, שאינו שייך

¹ יסוד סיומא דגופא" (תקו"ז בהקדמה (יז), א), תחתון שאין למטה הימנו.

² לך לך יז, יג.

³ ולא רק באופן של פעולה חד-פעמית, אלא באופן של פעולה נמשכת, כידוע שנוסף על פעולת המילה, ישנו גם הענין שהוא מהול, וגם ענין זה פועל פעולתו כו' (ראה תר"מ חל"ב ס"ע 269 ואילך. וש"נ).

⁴ משא"כ לפנ"ז שאינו בר מילה, ובמילא אינו חשוב ערל, שלכן סכין אותו בשמן תרומה (ראה יבמות עא, א, ובתוד"ה הערל — שם ע, א. רמב"ם הל' תרומות פ"א ה"ז) — אע"פ שבאמת היו צריכים למול מיד ביום שנולד* (וכמו אשה ש"כמאן דמהילא דמיא" (ע"ז כו, א), שענין זה הוא מיד בעת הלידה (ראה גם תו"מ חני"ב ס"ע 312. וש"נ), וכן הוא ב"מקנת כסף", ש"אפילו לקחו ביום שנולד נימול ביומו" (רמב"ם הל' מילה פ"א ה"ג), אלא שממתינים שמונה ימים כדי שיתחזק הגוף (כמ"ש הרמב"ם במו"נ ח"ג פמ"ט), כיון שהתורה על הרוב תדבר (ראה שם פל"ד), ורוב החינוקות הם חלשים כו'.

⁵ ובפרט ע"פ מ"ש הרמב"ם במו"נ (פל"ה ופמ"ט) שענין המילה הוא כדי להחליש את התאווה כו'.

⁶ ומעלה יתירה כשיום הברית חל בשבת — ש"מקדשא וקיימא" (ביצה יז, א) מצד עצמה (ללא צורך בעבודת האדם, ופועלת אפילו על עם הארץ, שהטבע שלו נעשה באופן שאינו משקר בשבת (ירושלמי דמאי רפ"ד)), וענינה הו"ע התענוג (כמ"ש הרמב"ם — בסוף הל' שבת, ורבינו הזקן — בהתחלת הל' שבת, עוד לפני ההלכות דערב שבת (ראה גם שיחת כ"ד טבת שנה זו ס"ז — תר"מ חס"ז ע' 56 ואילך)).

⁷ שו"ע אדה"ז או"ח (מהדו"ת) סוס"ד.
⁸ לאחר כניסת נפשו החיונית והבהמית, בצאתו לאויר העולם — שלכן "אקדמי טענית" (זח"א קעט, ב).

⁹ להעיר מהידוע שמילה היא למעלה משם הוי", כמרומו בכך ש"מי יעלה לנו השמימה" (נצבים ל, יב) ר"ת מילה וס"ת הוי' (ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קסא. וש"נ), וממנה נמשך גם בשאר המצוות, הן הענין דהוי' והן ענין הברית כו'.

¹⁰ ולא כמו שאר הענינים התלויים בזמן, כמו בר מצוה בהגיעו ל"ג שנה, ולמכור בנכסי אביו בהגיעו לעשרים שנה (ב"ב קנו, א), שאינם ניכרים בגשמיות הגוף.

¹¹ ובזה גופא — באותו מקום (כדברי הגמרא (שבת קח, א) "מניין למילה שבאותו מקום .. אימא לכו .. אימא אזנו וכו'"),

להבנה והשגה, ומצד גילוי הנשמה וכחותיו הרוחניים אינו שייך להיכנס בברית עם הקב"ה, ואעפ"כ מתקשר גופו הגשמי בברית עם הקב"ה; והטעם שנקראת "בריתו של אברהם אבינו", כי מעלת אברהם אבינו היא היותו הראשון שפתח את הצנור, שע"ז נקל יותר לבאים אחריו, אבל זהו רק בענין התלוי בהבנה והרגשה כו', ואילו בנוגע לפעולה שנעשית בגשם הגוף, הרי כל אחד שמקיים מצוה זו הוא כמו הראשון, ולכן נכנס בבריתו של אברהם אבינו ממש — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 44 ואילך.

* * *

ב. בנוגע לברית מילה של כ"ק מו"ח אדמו"ר — מסופר ברשימת

המאסר¹⁰:

בעת הברית מילה שלו בכה, כדרך התינוקות, ואמר לו זקנו אדמו"ר מהר"ש: מה אתה בוכה, לכשתגדל תהי'... [ברשימת המאסר יש כאן מקום חלק. ושמעתי מחסידים שאמר: "תהי' רבי". ועפ"ז מובן הטעם שהשאיר מקום חלק ברשימה¹¹] ותדבר חסידות בשפה ברורה.

וכיון שכל דברי רבותינו נשיאינו הם בתכלית הדיוק¹², ובפרט ענין שנאמר בעת ברית מילה שבה נמצא אליהו הנביא כו'¹³ — יש לדייק בסיפור זה, שלכאורה אינו מובן:

טעם הבכי' הוא — בפשטות (ובלשון הגמרא¹⁴: "למה לי קרא, סברא הוא") — מפני הכאב, ומהי ההסברה על זה, שבגלל שכשיגדל יהי' רבי ויאמר חסידות כו', לכן לא יבכה על הכאב שמרגיש עכשיו?

וגם: כיון שתינוק לא שייך להבין מה שאומרים לו, עכצ"ל, שדברי אדמו"ר מהר"ש נאמרו לנשמתו של התינוק. ולכאורה, מצד הנשמה — בודאי יודעת היא עוד לפני האמירה שיהי' רבי כו', וא"כ, מהו הצורך באמירה זו?

ג. ויובן בהקדם ביאור הטעם שברית מילה צ"ל קשור עם צערא

דינוקא, אע"פ שכללות עבודת ה' צ"ל בשמחה דוקא:

הביאור בזה — שכיון שענינה של מצות מילה להמשיך אלקות

(10) לקו"ד ח"ד תריח, א. סה"ז תרפ"ז ע' מאורע שהי' בזמן נשיאות אדמו"ר מהר"ש. 187. וראה לקו"ש ח"א ע' 138. תו"מ ח"א (12) ראה גם תו"מ חס"א ע' 50. וש"נ. ס"ע 9. (13) פרד"א ספכ"ט. (14) כתובות כב, א. (11) ברשימה נוספת, שלא רצה לכתוב תיבת "רבי" על עצמו, כיון שמדובר אודות

הוספה

א

ב"ה. ה' מנ"א תשט"ו
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר דוד שי הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק, וכנראה שהוא מענה על המכתב

מכאן.

ת"ל על הבשוי"ט מפתחת הדעי קעמפ, ובודאי לא יסתפקו במספר הילדים עתה וישתדלו להרבות עליהם אף שכבר התחיל הזמן, ואם נפש אחת מישראל הוא עולם מלא עאכו"כ שנים שלשה ועוד, ובמילא כדאי כל הטורח בזה.

מוסג"פ הקבלה בשביל ... שי, ובודאי יסבירו שרפואתו של הקב"ה יכולה להיות גם באופן הנאמר לא ישים עליך (מלכתחלה) כי אני ה' רופאך. ואם מטיבים ההנהגה בתורה ומצותי' בשביל ריפוי של אדם שנחלה כבר, הרי עאכו"כ צצריכים להיטיב ההנהגה בתורה ומצות כדי שמלכתחלה יהי' בריא ושלם. והשי"ת יצליחו למצוא האותיות המתאימות להסביר להנ"ל אף שפשוט הוא ביותר.

בברכה לבשוי"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

א

מוה"ר דוד שי הלוי: עדעלמאן, ספרינגפילד. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ח אגרת ר'תשצד*, ובהנמסן בהערות שם. המכתב מכאן: אג"ק ח"א אגרת ג'תרסו. הדעי קעמפ: = מחנה קיץ יומי. נפש אחת מישראל .. עולם מלא: סנהדרין לו, סע"א (במשנה). וש"נ. לא ישים עליך (מלכתחלה) כי אני ה' רופאך: בשלח טו, כו (ובפרש"י — "לפי פשוטו").

כה. והנה, כשם שבתחילת המזמור נאמר "בך הוי' חסיתי אל אבושה לעולם", שבטחון זה ד"בך הוי' חסיתי" פועל ש"אל אבושה לעולם" [שגם בעיני העולם "אל אבושה"], כי כאשר ההמשכה היא מעצמותו ית', נמשכת היא עד למטה מטה — עד"ז הוא גם בנוגע ל"אל תשליכני גוי'", דמכיון ש(בקשה זו, וכן) מילוי בקשה זו הוא מעצמותו ית' [וכנ"ל סוסכ"ג, שפסוק זה בא בהמשך ל"בך הוי' חסיתי"], לכן, הגם שהאדם נמצא תחת גדר הזמן, בחי' "עת" שמביא ל"זקנה", מ"מ "אל תשליכני", ויתירה מזו: שגם כשהוא בדרגא נמוכה ביותר, בחי' "ככלות כחי", מ"מ "אל תעזבני", לפי שנמשך בו כח ועוז מעצמותו ית'.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניעקאווא".]

— והרי ענין הגלות הוא "כמעט כצער מיתה"¹⁸, שלכן "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו . . עבד ל' מידי דתהוי ל' חיותא"¹⁹, שלא מצינו דוגמתו בשאר עונשים, להיותו עונש הכי חמור — ובהכרח לומר, שענין זה מתאים לעבודתו המיוחדת, כדלקמן.

ה. והענין בזה:

ידוע שכללות ענין הגלות – "מפני חטאינו (חטא מלשון חסרון²⁰, וועד לחטא כפשוטו) גלינו מארצנו"²¹ – אינו רק ענין של עונש, אלא הכוונה בזה היא בכדי שבנ"י יבררו את הניצוצות שבכל העולם, כולל גם הפעולה על אומות העולם לקיים שבע מצוות שלהם²², בתור הכנה לקיום היעוד²³ "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

ואע"פ שגם לפני זמן הגלות היתה העבודה של בירור הניצוצות, שהרי כוונת הבריאה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁴, ובשביל זה בהכרח לברר את כל הניצוצות שנפלו למטה, גם בעינים התחתונים — יש חילוק עיקרי בענין זה בין זמן הבית לזמן הגלות:

בזמן הבית האיר גילוי אלקות בביהמ"ק, וממנו הי' אורה יוצאה

שבסוף ימיו גלה מליובאוויטש לרוסטוב כו.
 (17) ראה התועדויות תשנ"ב ח"א ס"ע
 421 ואילך. וש"נ.
 (18) חינוך מצוה תי.
 (19) מכות יו"ד, א.
 (20) ראה סה"מ תרצ"ב ע' תמב. וש"נ.
 (21) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
 (22) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"ח.
 (23) צפנ"ג, ט. וראה רמב"ם שם ספי"א.
 (24) ראה תנחומא בחוקות' ג. נשא טז.
 ב"ר ספ"ג. במדבר' פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
 וזכ"מ.

15) ועי"ז ניתוסף גם בענין הברית (חיבור הגוף עם הקב"ה) — כי, כשהנשמה מתחברת עם גוף תחתון ביותר שמרגיש כאב וצער ממצוה שמחברת אותו עם הקב"ה, יש צער לנשמה מגודל הירידה, ודוקא עי"ז מתחברת עם הגוף באופן כזה שסוכ"ס פועלת בו בירור וזיכוך, ועד שנעשה כלי לנשמה, שתאיר בו בתכלית הגילוי.

16) אף שגם אצלם היו עניני גלות — כמו אדמו"ר הזקן שגלה מלאוני לליאדי, ואח"כ הוצרך לגלות מליאדי בגלל מלחמת נפוליון כו'. ועד"ז אצל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע,

לעולם²⁵ ע"י "חלוני שקופים אטומים"²⁶, ואז נעשה בירור הניצוצות באופן שנתקרו מעצמם מצד תוקף וריבוי האור, כפי שמצינו אצל שלמה, ש"מלכת שבא שומעת שמע שלמה ותבוא גו"²⁷ — בדוגמת אבוקה גדולה שמאירה למרחוק ומתקבצים אליה כל הניצוצים, ולכן היו יכולים בני לישב בארץ ישראל ולפעול משם על כל העולם;

משא"כ לאחר חורבן ביהמ"ק, שנחסר בתוקף וריבוי האור שאינו מאיר בגלוי, — אין אפשרות שיתבררו הניצוצות באופן שיתקבצו מאליהם כו', אלא יש צורך שבנ"י יבואו גם למקומות הרחוקים כדי לברר הניצוצות שנמצאים שם²⁸.

ו. ובפרטיות יותר:

לכל לראש תלוי הדבר בדרגת האור — שיש חילוק בין נר קטן לנר גדול, אבוקה ומדורה, ועד לאור השמש, שככל שידגל האור, ה"ה מגיע למרחוק יותר, ועד לתוקף האור ד"שמש הוי"²⁹, כמו בשלמה שעליו נאמר³⁰ "וישב שלמה על כסא ה'", שהאיר בכל העולם כולו.

וגם כאשר האור הוא בתוקף כו', יש חילוקים מצד מעמד ומצב החושך — שכאשר החושך הוא קל, אזי די באור האבוקה להאיר בכל העולם, משא"כ כאשר החושך הולך ומתגבר, ועד לחושך כפול ומכופל באופן ד"וימש חושך"³¹.

ויש עוד ענין בזה — שתלוי במעמדו ומצבו של הדבר (הניצוץ) המתברר, שכאשר הניצוץ הוא קטן ופועט ביותר (ועד שנחשך אורו³²), אזי לא יומשך מעצמו אל אור האבוקה, גם אם היא אבוקה גדולה ביותר.

ולהעיר גם מהמבואר בדרושי חסידות³³ (גם במאמרי בעל השמחה והגאולה³⁴) אודות ב' האופנים בענין הבריורים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, וכמשל המצרף לכסף, שיש אופן שבהיתוך הראשון יוצא הפסולת היותר גס, ועד שבהיתוך האחרון יוצא הפסולת היותר דק, ונשאר נקי לגמרי; אך יש אופן שבהיתוך הראשון יוצא הכסף הנקי ביותר, ועד

- (25) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. (30) דברי הימים א' כט, כג.
(26) מלכים א' ו, ד ובפרש"י. וראה מנחות (31) בא יו"ד, כא.
פו, ב ובפרש"י. (32) ראה תו"מ ח"מ ע' 263. חמ"ה ע'
(27) שם יו"ד, א. 308 הערה 68. וש"נ.
(28) ראה תו"א בראשית ו, רע"א. לקו"ת (33) ראה שעה"ת לאדהאמ"צ — חינוך במדבר ד, רע"א. ובכ"מ. פל"ו ואילך. שער האמונה פמ"ט ואילך.
(29) תהלים פד, יב. וראה לקו"ש ח"ח ע' המשך תער"ב ח"ב ע' אימה ואילך.
310. וש"נ. (34) סה"מ תש"ט ס"ע 160 ואילך.

והוי' יאספני", שגם כאשר "אבי ואמי עזבוני" — שנאבד בחי' אהבה הטבעית שבו [או שפגם בבחי' חו"ב שבנפשו¹¹³], מ"מ "והוי' יאספני" מצד שרש נשמתו שלמעלה.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש "ככלות כחי אל תעזבני", שגם כשכלה כח הנשמה המלוכשת בגוף (אפילו ראשית הכחות — "אבי ואמי" הנ"ל), מ"מ "אל תעזבני" — ע"י שיתגלה בו שרש נשמתו שלמעלה.

כד. והנה, ב' בחינות אלו — בחי' "אב ואם" ובחי' "והוי'" — ישנם גם באלקות. וכמ"ש בלקו"ת¹¹⁴: "כי אבי ואמי עזבוני היינו בחי' אב הרחמן, ועכ"ז והוי' יאספני היינו בחי' אב הרחמים".

ויש לקשר ב' הפירושים¹¹⁵:

כאשר בחי' "אבי ואמי" שבנפשו היא אצלו בשלימות, אז די לו גם בבחי' "אב הרחמן" — הרחמים דהשתל, בחי' "אבי ואמי" שלמעלה. אבל כאשר בחי' "אבי ואמי" [בחי' ההשתל] שבנפשו עזבוהו, הנה עי"ז נעזב הוא ח"ו גם מבחי' "אבי ואמי" שלמעלה, ואז — צריך¹¹⁶ הוא לבחי' הרחמים שלמעלה מהשתל.

ועפ"ז יומתק גם הלשון "ככלות כחי גו'":

"כח" קאי¹¹⁷ על בחי' האלקות שבהבריאה — בחי' "כח" מעשיו"

ו"כח" ¹¹⁹אד" ¹²⁰וזהו מה שבפסוק ¹²¹"בראשית ברא" ישנם כ"ח אותיות¹²² — כי הבריאה היא מבחי' "כח אד" ¹²³].

וזהו "ככלות כחי", כי ע"י שנאבד ממנו בחי' אב ואם שבנפשו,

- (114) דרושי ר"ה סב, סע"ד. (115) להעיר גם מדרך חיים ספ"ב, ע"ש.
(116) וע"ד המבואר באגה"ק ס"י. (117) אה"ת שלח ע' תעח. וראה גם אה"ת ר"ה ע' איתמג. יהל אור ע' קיב.
(118) תהלים קיא, ו. (119) שלח יד, יז.
(120) להעיר מהידוע (חינוך לאדהאמ"צ פ"ב) שהכ"ח אותיות שבשם אד' הם שרש הכ"ח עתים. ועפ"ז יש לבאר המשך הענינים שבהפסוק: בתחילה מבקש "אל תשליכני לעת זקנה" — שהקב"ה לא ישליכנו תחת גדרי הזמן (כנ"ל סכ"ב); ואח"כ מוסיף שגם באם (מצד איזו סיבה) הוא "נשלך" תחת גדרי הזמן (שעי"ז "הזדקנו" דברי תורה אצלו), ועד שמוזה נפל למטה יותר, שגם בחי' "כח אד" שרש הכ"ח עתים אינו מאיר אצלו (והיינו שאין לו דברי תורה כלל, אפילו לא כמו שהם בבחי' "זקנה"), מ"מ "אל תעזבני". (121) בראשית א, א.
(122) באה"ת ובי"א שם, שגם בפסוק "וידבר אלקים" (יתרו כ, א) שבעשה"ד ישנם כ"ח אותיות, ובחי' "כח" זה (שבתורה) הוא למעלה מבחי' ה"כח" דעשרה מאורות (שבהבריאה). ויש לומר, שב"כלות כחי" נכלל גם הכח שבעשה"ד, שהרי ענין "אבי ואמי עזבוני" הוא "שפגם בתורה" (לקו"ת ש"ש שם), ו"אל תעזבני" — עצמותו ית' שלמעלה מה"כח" דתורה. (123) זח"ג רמא, א. אה"ת שם.

ובאזה"ת¹⁰⁴ מביא כ"ק אדמו"ר הצ"צ פירוש הנ"ל (בשינוי לשון קצת)¹⁰⁵ וז"ל: באזה"מ פירש .. כי הבעש"ט פירש אל תשליכני לעת זקנה, שלא יזדקנו ד"ת אצלך, אלא בכל יום יהיו בעיניך כחדשים¹⁰⁶. — ומכיון שהצ"צ כותב בפירוש זה שהוא מהבעש"ט [אף שמעתיקו מספר אזה"מ], הרי ישנו אישור¹⁰⁷ מהצ"צ, שפירוש זה הוא מהבעש"ט.

וצריך להבין: מכיון שהבקשה שבפסוק זה (לפי פירוש הבעש"ט) היא [לא שהקב"ה לא ישליך את האדם לאחר שיבוא לעת זקנה, כי אם] אשר מלכתחילה לא יבוא לבחי' "זקנה" [וכלשון הצ"צ "שלא יזדקנו כו'"] — הול"ל "אל תביאני לעת זקנה", ולמה אומר "אל תשליכני גו'¹⁰⁸ ? והביאור בזה:

האדם, וכן התורה שלומד, נמצאים תחת גדר הזמן — (שינויים של) עבר הוה ועתיד. וממילא מובן, שמצד טבע הדברים אי אפשר¹⁰⁹ אשר "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" (ומכ"ש — "חדשים"¹¹⁰ ממש).

ועל זה באה הבקשה "אל תשליכני לעת זקנה", שהקב"ה לא "ישליכנו" (ער זאָל אים ניט "אונטערוואַרפן") — "לעת (לגדר הזמן, שמצד זה מביא ל) זקנה".

כג. וממשיך בפסוק¹⁰² "ככלות כחי אל תעזבני". וגם בזה — ע"ד הנ"ל — אינו מובן: גם כשהאדם הוא במלא תקפו וכחו, צריך הוא לעזר הקב"ה שלא יעזבנו, ולמה אומר "ככלות כחי" אז דוקא "אל תעזבני"? ויובן זה בהקדים המבואר בלקו"ת¹¹¹ בפירוש הכתוב¹¹² "כי אבי ואמי עזבוני והוי' יאספני", ש"אבי ואמי" קאי על בחי' אהבה הטבעית שבנפש [או על בחי' חו"ב שבנפש¹¹³]. ועל זה אומר "כי אבי ואמי עזבוני

הוא שקאי על האדם. וראה הערה 105.
(109) ראה ד"ה וכל העם ש"ת פ"ה (סה"מ ה'ש"ת ע' 116 ואילך). ובכ"מ. ובשבת (פח, סע"ב) אשר פתיחת מענה מרע"ה שצ"ל מ"ת הוא "למצרים ידרתם וכו'".
(110) פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז.
(111) שמע"צ פג, ב.
(112) תהלים כז, יו"ד.
(113) לקו"ת ש"ש סז, א. וראה לקו"ת שמע"צ (פט, ב), שפירוש זה הוא (בכללות) כהפירוש שבלקו"ת שמע"צ פג, ב, ורק שהוא "בענין אחר קצת".

(104) פ' יתרו ע' תתכ.
(105) ובפרטיות: (א) באזה"מ שם "לפעמים נופל העבודה של אדם לידי זקנה" (היינו כללות העבודה), ואילו באזה"ת שם "שלא יזדקנו דברי תורה כו'". (ב) באזה"מ "שאל ישליך העת לידי זקנה", ובאזה"ת אינו מביא פירוש זה, ומשמע, שמפרש ש"אל תשליכני", קאי על (התורה של) האדם, כבהערה 108.
(106) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב.
וש"נ.
(107) ראה שם הגדולים החדש בערכו.
(108) באזה"מ שם "שאל ישליך העת לידי זקנה". אבל פירוש הפשוט ב"אל תשליכני"

שבהיתוך האחרון נלקח גם הכסף שאינו דק כ"כ, ונשאר הפסולת היותר גס שנשלך לחוץ כו', שאז, גמר הבירור הוא בהתחתון ביותר.

ז. ומזה מובן, שכל שהולכים ומתקרבים לזמן ביאת המשיח, שאז יהי' גמר הבירורים, צ"ל ענין הגלות יותר, כיון שצריך לסיים את בירור הניצוצות (שנמצאים במקומות) הרחוקים והתחתונים ביותר. וענין זה מודגש בעיקר אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל ידו נפעל הענין דהפצת המעיינות עד לחוצה ממש:

כללות הענין דהפצת המעיינות חוצה התחיל כבר ע"י הבעש"ט, כפי שנאמר לו בעת עליית נשמתו כו'³⁵. ואח"כ ניתוסף בזה ע"י רבינו הזקן, ובפרט לאחר פטרבורג (כמבואר בשיחה הידועה בתורת שלום³⁶). אבל כל זה נשאר עדיין באופן מוגבל.

אך ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נפעל הענין דהפצת המעיינות חוצה ללא הגבלות, כפי שהדבר מתבטא בתרגום עניני החסידות בשבעים לשון³⁷, כדי שיגיע ל"חוצה" ממש.

וזהו הטעם שאצל כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' ענין הגלות ביותר — עשר גלויות, ועד לגלות האחרון — לחצי כדור התחתון ששם לא הי' הענין דמ"ת (כפי שמבאר במכתבו הידוע³⁸), כי, בהיותו בזמן דעקבתא דמשיחא, הוטל עליו — וכפי שאכן עשה בפועל — לברר את הניצוצות הרחוקים והתחתונים ביותר.

ח. ועפ"ז יובן גם הסיפור הנ"ל אודות דברי אדמו"ר מהר"ש בנוגע לבכי בעת הברית מילה, שכשיגדל יהי' רבי ויאמר חסידות כו': סיבת הבכי מצד הנשמה היא — בגלל הצער על גודל הירידה שיצטרך לירד למקום היותר תחתון כדי לפעול בענין הבירורים.

ועל זה אמר אדמו"ר מהר"ש שכשיגדל יהי' רבי ויאמר חסידות כו' — שאמירה זו בדיבור בגילוי ע"י הנשיא דאז, היתה נתינת כח שיוכל להתגבר על כל הענינים ולהצליח בעבודתו כו', וכיון ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים"³⁹, נעשית כך המציאות בפועל, ולכן פסק מלבכות.

ט. וכיון שמספרים לנו כל זה — שבודאי אין הכוונה לספר סיפור

(35) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. (38) אג"ק שלו ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ. (39) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת (36) ס"ע 112 ואילך. נט, ב. תנחומא וירא טו. (37) ראה גם תר"מ חס"ג ע' 51. וש"נ.

יפה בעלמא — הרי מוכן שיש בזה הוראה לכל הולכים בעקבותיו בנוגע לעבודה דהפצת המעיינות חוצה בשליחותו של הרבי, ששלוחו של אדם כמותו⁴⁰:

ההוראה — שאין להמנע מקיום שליחותו של הקב"ה בגלל הצער הקשור בזה, וכשיתמסר למילוי שליחותו בודאי יצליח — נדפסה בלקו"ש שם ע' 48.

* * *

י. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אך בגורל וגו'.

* * *

יא. רגיל ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכמדובר כמ"פ — להראות גודל הדיוק לא רק בענינים שרש"י מפרשם, אלא גם בענינים שאינו נעמד עליהם, מכיון שהבן חמש למקרא מבין אותם בעצמו.

הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁴¹ "עולת שבת בשבתו", "ולא עולת שבת בשבת אחרת, הרי שלא הקריב בשבת זו, שומע אני יקריב שתיים לשבת הבאה, תלמוד לומר בשבתו, מגיד שאם עבר יומו בטל קרבנו", — השקו"ט בנוגע לקרבן תמיד אם עבר יומו בטל קרבנו, שלא נתפרש בפרש"י (כפי שפירש להלן בפסוק⁴² "זאת עולת חודש בחדשו" בנוגע לר"ח, ולעיל בפ' אמור על הפסוק⁴³ "דבר יום ביומו" בנוגע למועדים⁴⁴); וביאור הקס"ד שיכולים להשלים קרבן שעבר זמנו⁴⁵, בגלל שבלשכה מונח כסף שמיוחד ומזומן להקרבתו (ולכן אין קס"ד להשלים קרבן של פסח בפסח שלאח"ז, כיון שהשקלים של שנה זו אינם שייכים לקרבנות של שנה הבאה⁴⁶) —

(40) ברשימה נוספת, שאומרים לכל אחד: "וויין נישט וויין נישט, דו וועסט זיין אַ רבי און זאגן חסידות".
(41) פרשתנו כח, י"ד.
(42) שם, יד.
(43) כג, לו.
(44) אבל אינו כולל שבת, כמ"ש לאח"ז (שם, לח) "מלבד שבתות ה'", וגם לא ר"ח, שלא נזכר שם כלל.
(45) דלכאורה, כיון שעבר על הציווי להקריבו בזמנו, אין אפשרות לחזור ולהקריבו, אא"כ יתפרש הדבר בתורה. וכמו בהעובר על איסור גזילה, שהתורה חידשה שיכול לתקן הדבר עי"ז ש"והשיב את הגזילה גו'" (ויקרא ה, כג). ועד"ז העובר על האיסור "לא תקח האם על הבנים", שהתורה חידשה שיכול לתקן את הדבר עי"ז ש"שלח תשלח את האם" (תצא כב, ו"ז).
(46) אף שיש מקום לומר שיהי' "לב ב"ד מתנה עליהם" שיוכלו להקריבם בשנה הבאה (ראה אנציק' תלמודית ערך לב ב"ד מתנה בתחלתו (כרך לה ע' תשצב). וש"נ).

היו צריכים לעשותו ומתחרטים על זה כו', ולא התבייש להדפיס ולפרסם זאת בכל העיתונים.

והגע עצמך⁹⁸: מדובר אודות מפא"יניק, שמדבר לא בשם "תורת משה", אלא בשם "תורת מאַרקס", והוא לא מתבייש להודות כו'; ואילו הם, שמתיימרים לדבר בשם "תורת משה", באמרם שהם דואגים לארץ ישראל ותורת ישראל כו', מתביישים להודות על טעותם! — שומו שמים!...

וכאמור לעיל, שברור הדבר שהקב"ה לא יניח זאת כו', ובודאי שסוכ"ס יתבטל כל הענין, אלא יתכן שלא תהי' להם הזכות לתקן זאת, והלואי שיעשו תשובה, ובדרכי נועם ודרכי שלום.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים⁹⁹ בברכה:) ויה"ר שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה¹⁰⁰.

* * *

כב. על¹⁰¹ הפסוק¹⁰² "אל תשליכני לעת זקנה גו'" — כתב בספר אור המאיר¹⁰³ בשם הבעש"ט, וז"ל:

לכאורה אינו מוכן, משמע בילדותו איננו צריך כ"כ לעזר אלוהה, כי יכול ליתן בעצמו עצות לנפשו בכחו ועוצם ידו, כ"א לעת זקנה מתפלל לעזר אלוהה. ופירש הוא זלה"ה (הבעש"ט) הכוונה, שאל ישליך העת לידי זקנה, כי לפעמים נופל העבודה של אדם לידי זקנה באמצעות המשך הזמן. וזהו שאנו מתפללים אל תשליכנו לעת זקנה. עכ"ל.

(98) ראה גם תר"מ חס"ה ס"ע 89 ואילך.
(99) בין הדברים נאמר גם שבכל ענין ישנו כפי שהוא בדקות וכפי שנמשך למטה בגסות. ולדוגמא: בענין "לא תגנוב" — ישנו כפי שהוא בתורה, בדקות וברוחניות, וזהו משתלשל אח"כ למטה ענין של גניבה כפשוטה ח"ו. ועד"ז בנוגע ליציה"ר, שכפי שהוא בשרשו — הנה "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו" (ב"ב טז, א), שרוצה לעשות רצון הקב"ה, אבל כפי שנמשך למטה, הרי זה נעשה באופן הפכי. וכן הובאה דוגמא משופט ושופט, שהנהגת השופט צ"ל ברחמים דוקא, כמ"ש (מסעי לה, כה) "והצילו ועדה", שלכן אין מעמידין בסנהדרין זקן מופלג בשנים, ומי שאין לו בנים (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ג); אבל כשנמשך אצל השופט הרי זה בתכלית הגבורה, שצריך להכות בכל כחו (שם פט"ז ה"ט).
(100) ראה ירמ' לא, יב. זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.
(101) מכאן ואילך — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ז ע' 230 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
(102) תהלים עא, ט.
(103) פ' יתרו. באוה"מ שם מובא פירוש זה על התפלה "אל תשליכנו לעת זקנה". אבל — תפלה זו הרי היא מיוסדת עה"פ. ולהעיר, שהלשון באוה"ת [המובא לקמן בפנים] הוא: "הבעש"ט פירש אל תשליכני" (ביו"ד), וזהו משמע שפירוש הבעש"ט הוא עה"פ.

זכך מכלא כו", דקאי על בניי — יש להזכיר גם אודות הענין של "מיהו יהודי":

כיון שבניי הם בדוגמת הלב, מובן עד כמה צריכה להיות הזהירות שלא להכניס גוים בין יהודים ע"י גיור שלא כהלכה, שהרי זה כמו עד"מ שתוחבים לתוך הלב אבר אחר, שאף שלכאורה "ניתוסף" אבר, הנה האמת היא שעייז מעמידים בסכנה את הלב וכל הגוף כולו!

הדרך היחידה להכניס גוי היא — ע"י גיור כהלכה, משא"כ גיור שלא כהלכה, שאז נשאר גוי כמקודם.

ובכלל, ג' התיבות "גיור שלא כהלכה" הם סתירה מיני' ובי' — כי, כל ענין ה"גיור" הוא מצד וע"פ התורה, ואילו "שלא כהלכה" הרי זה היפך התורה!

אלא שישנם הטוענים שעכשיו חיים בעולם מודרני, ואין להתחשב ב"רב זקן" (כפי שאני נחשב אצלם...), ו"תורה ישנה" שניתנה לפני שלש וחצי אלפי שנה!...

ועכשיו הרי זה ענין שהזמן גרמא — כיון שבימים הקרובים עומדים להציע בכנסת חוק בענין זה, ולדאבוננו, ישנם ארבעה-חמשה שאומרים שהם יצביעו נגד ההלכה, ועושים תעמולה שגם אחרים יצביעו נגד ההלכה (כיון שהם מקבלים כסף עבור זה). ועוד צרה עיקרית בזה — שישנם כו"כ שעומדים מסביב ושותקים; אין פוצה פה ומצפצף!

כא. והנה, ברור הדבר, שלאחרי כל הרדיפות שעברו בניי במשך כל הדורות עד לדור האחרון כו', לא ינח הקב"ה להפקיר רח"ל 14 מליון יהודים!

אלא שזהו ע"ד מ"ש בדניאל⁴⁷ שבאחרית הימים "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים" — שיתברר מי הם אלו שמתנהגים ע"פ התורה, ומי הם אלו שהולכים נגד התורה (אינני רוצה לפרש מ"ש שם בנוגע לסוג זה...), ומי הם אלו שעומדים מסביב ושותקים!

וכל זה למרות המאורע שאירע לפני ימים אחדים, שהיו יכולים ללמוד ממנו "דוגמא חי" — כמדובר כמ"פ שהקב"ה עושה שהנסיון יהי' קל יותר:

א' מחברי הכנסת, שה"כסא" שלו גבוה הרבה יותר משלהם, מצא לנכון להודות בפני כל בנוגע לענין מסויים שנעשה בשגגה וטעות, ולא

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁴⁷ בלקו"ש חכ"ח ע' 184 ואילך.

יב. ויש להוסיף בנוגע לשקו"ט בנוגע לקרבן תמיד אם עבר יומו בטל קרבנו — שלכאורה יש מקום לומר שרש"י מבהיר זאת בעצמו: על הפסוק⁴⁸ "אשה ריח ניחוח לה", מפרש רש"י: "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני". ואינו מובן: הענין דריח ניחוח נאמר בפרשת התמיד גופא לפני' ב"פ: (א) "קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי"⁴⁹, (ב) "עולת תמיד גו' לריח ניחוח"⁵⁰. וא"כ, למה רק בפעם הג' (בסיום הענין), מפרש רש"י "נחת רוח לפני כו"? והביאור בזה⁵¹:

בפעם הראשונה שנאמר כאן "קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי", לא צריך רש"י לפרש מאומה, כיון שמובן בפשטות הצורך שבדבר לגופו של ענין הציווי על הקרבנות — שזהו ענין של ריח ניחוח להקב"ה (ע"ד מ"ש גבי נח "וירח ה' את ריח הניחוח"⁵², אלא שכאן מדובר אודות ציווי הקב"ה על הקרבנות).

ועד"ז בנוגע למ"ש לאח"ז "עולת תמיד גו' לריח ניחוח" — שלאחרי שנאמר שכללות הציווי על כל הקרבנות הו"ע של ריח ניחוח, מוסיף הכתוב שכן הוא גם בנוגע לקרבן פרטי זה.

אבל כאשר הכתוב חוזר וכופל זאת בפעם הג', בפסוק⁴⁸ "ואת הכבש השני תעשה בין הערביים כמנחת הבוקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחוח לה" — הרי זה מיותר לכאורה, שהרי כבר נאמר ש"עולת תמיד" (נוסף על כללות ענין הקרבנות) היא "לריח ניחוח", ובפרט שהכתוב עצמו מדגיש בנוגע ל"כבש השני" שזהו "כמנחת הבוקר".

ולכן מפרש שמ"ש כאן "ריח ניחוח לה", פירושו, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

ולאחרי שהכתוב מדגיש בנוגע לקרבן התמיד הענין ד"נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", שוב לא צריך רש"י לפרש שאם עבר יומו בטל קרבנו, שהרי מובן מעצמו שכיון שלא נעשה רצון הקב"ה שיקריבו ביומו, אי אפשר לחזור ולהקריבו למחרת, כיון שאין זה "נחת רוח לפני".

(47) בשילוב שיחת ש"פ פינחס תשד"מ. (51) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש

(48) פרשתנו שם, ח. חל"ב בתחלתו.

(49) שם, ב. (52) נח ח, כא.

(50) שם, ו.

והטעם שבנוגע לר"ח הוצרך רש"י לפרש "שאם עבר יומו בטל קרבנו", אף שגם בקרבן דר"ח נאמר "ריח ניחוח"⁵³ — כי, "ריח ניחוח" שבקרבן ר"ח נצרך לגופו של ענין, ללמדנו שגם קרבן ר"ח הוא "ריח ניחוח" (כשם שהוצרך הכתוב לפרש בנוגע ל"עולת תמיד", נוסף על מש"נ בנוגע לכללות ענין הקרבנות), ולא כדי להדגיש הענין ד"נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

יג. מ"ינה של תורה" שבפרש"י זה:

הטעם שהדגשת הענין ד"ריח ניחוח" פעם נוספת, שפירושו "נחת רוח לפני כו'", היא בקרבן תמיד שבכל יום (ולא בקרבן דשבת ור"ח, אף שלכאורה איפכא מסתברא) — כדי להורות שהענין ד"נחת רוח לפני" הוא לא רק בעבודה בזמנים מיוחדים שבהם נמצאים במעמד ומצב נעלה יותר (כמו שבת ויו"ט ויוה"כ"פ), אלא גם בעבודה שנעשית במעמד ומצב של ימות החול; ואדרבה, כיון שהעבודה בימות החול היא מתוך קבלת עול, מודגש בה יותר שנעשית רק כדי למלא את רצונו של הקב"ה — "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

ומזה מובן גם לאידך גיסא, שגם כשנמצאים במעמד ומצב נעלה יותר, כמו ביוה"כ"פ, שאז נעשית העבודה (לא מצד קבלת עול, אלא) באופן שמרגיש שזוהי כל מציאותו כו', שאז כל בני דומים למלאכים⁵⁴, שמתענים כו', ובמשך כל היום נמצאים בבית-הכנסת ועומדים בתנועה של התמסרות מוחלטת להקב"ה — צריכה להיות העבודה רק בגלל שזהו רצונו של הקב"ה, "שאמרתי ונעשה רצוני".

וזוהו שקרבן תמיד קודם לכל הקרבנות — שענינו כללות ענין הקבלת עול על כל היום כולו, בדוגמת אמירת "מודה אני" שבהתחלת היום⁵⁵.

* * *

יד. בהערות על הזהר דפרשת השבוע מבאר אאמו"ר⁵⁶ מאמר הזהר⁵⁷ "לב איהו זכ"ך מכלא, מני' נפקין כל טב וכל בריאותא דשייפין כולוהו וכל תוקפא וכל חדוה וכל שלימו דאצטריך לכל שייפין", שה' הלשונות טב בריאותא תוקפא חדוה ושלימו הם כנגד ה' המדות מחסד

(53) שם, יג. (54) ראה שו"ע אדה"ז סי"ח ס"ג. סתר"י ואילך. (55) ס"ט. סתר"י ס"ט. וש"נ. (56) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע תמא ואילך. (57) ח"ג רכה, א.

ומבואר החילוק בשבת⁵⁸ — דכמו שהתורה בפ"ע, ה"ה "חמדה גנוזה", וצ"ל "תנה הודך על השמים"⁵⁹ ולא ליתנה לכו"ד, וזה שניתנה (כל התורה) הוא מפני שצ"ל קיום עשרת הדברות כו' — כללות שנאמרו בסיני⁶⁰ — וזה אי אפשר כי אם למטה. ובמדרש — מסתפק בסיום הכתוב, שבו עיקר הראי' (והענין) — "שלום".

יח. ומה שנ"ל יותר בפי' המדרש — ובהקדם:

לכאורה, הכתוב המובא במדרש הוא ראי' לסתור לאמרו שהתורה לא נמשלה אלא בשלום, שהרי מפורש בכתוב זה "דרכי דרכי נועם", היינו שנמשלה גם בנועם.

והביאור: צד השווה דהמדובר בגיטין במדרש וברמב"ם — שזהו בכל התורה בכללותה, וזה נמשל רק בשלום, וכמש"נ "וכל נתיבותי שלום", משא"כ בדרכי' שלא נאמר כל.

וי"ל שעפ"ז תוכן ג"כ סברת המקשן⁶¹ "אימא כופרא" אף שנאמר "דרכי דרכי נועם" — כי מודגש השינוי בקרא זה עצמו דל"ק כל דרכי', אף שמסיים וכל נתיבותי'.

יט. והנה, באם לא נדייק בגיטין כפל הל' כל התורה כולה (כנ"ל), כי אם כפשטות הסוגיא שמדבר בדיני התורה — י"ל שמקורו דהרמב"ם ממדרש הנ"ל וכנ"ל.

ויש להוסיף בזה: מדייק במדרש שנמשלה התורה בשלום (ולא "נקרא" וכיו"ב),

שתועלת ונחיצות המשל הוא כשצריך הרב להסביר הנמשל לתלמיד ששכלו קטן ומביא משל מענין שהוא בערך שכלו הקטן דהתלמיד, וכמבואר בכ"מ במש"נ⁶² "ותחת רגליו וגו'"⁶³.

וזוהו דיוק המדרש שנמשלה התורה, כפי שירדה מדרגת "חמדה גנוזה" ונתלבשה וניתנה (בל' הרמב"ם) כו' בעולם. וק"ל.

* * *

כ. בהמשך להאמור לעיל (סי"ג) אודות מאמר הזהר "לב איהו

(91) פח, סע"ב. (92) תהלים ח, ב. (93) חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ. (94) סוכה לב, א. (95) משפטים כד, יו"ד. (96) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"ט. (97) תו"א לך יא, ג. ובכ"מ.

התורה הוא "לעשות שלום בעולם" — אע"פ שישנו לימוד התורה ד"דרוש וקבל שכר"⁸⁵, ועד"ז — "יגדיל תורה ויאדיר"⁸⁶.

אבל עפ"ז, גם מהמדרש אין הכרח לחידוש זה — כי לשון המדרש הוא שהתורה נמשלה "בשלום", שלום סתם, ויש לפרשו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, וע"ד מרז"ל⁸⁷ ד"כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה כו'" (שזה שייך גם בלימוד ד"דרוש וקבל שכר" וכו'), ואינו ענין ל"שלום בעולם"⁸⁸ המבואר ברמב"ם (ובגיטין שם).

ולכן מחוורתא לומר שהמקור הוא בגיטין, וכיון דמדייק וכפיל "כל התורה כולה", ודאי שלא רק לדיני התורה מכון, כי אם לכל התורה. ועפ"ז יתיישב ג"כ בפשטות שבש"ס וברמב"ם מובא ג"כ התחלת הכתוב "דרכי דרכי נועם" — משא"כ במדרש.

יז. וכיון דאייתנין להאי: שינוי זה (בין הש"ס (הרמב"ם) והמדרש) — דורש טעם.

והנה טעם הש"ס שמביא (גם) "דרכי דרכי נועם" פשוט — כי קאי אמתניתין דדיני "דרכי" שלום, ומפרש דסיום הכתוב "שלום" קאי גם על התחלתו "דרכי". וברמב"ם י"ל:

ההפרש בין "דרכים" ל"נתיבות" הוא⁸⁹, שהדרך — רחבה⁹⁰ היא ומתחלקת ומתפצלת לכמה נתיבים, ונתיב הוא שביל קטן וקצר, ועד"ז בתורה כללות ופרטות. באם ה' הרמב"ם מביא רק "וכל נתיבותי שלום" ה' מקום לומר שרק ה"נתיבות" דתורה הם בכדי "לעשות שלום בעולם", אבל הכללות שבתורה ועאכו"כ "כל התורה" הם למעלה מזה, אינם בגדר זה. ולכן מביא גם תחלת הכתוב "דרכי" גו', שגם דרכי התורה — ענינם שלום (וכדמוכח בגמרא שם ש"שלום" קאי גם על "דרכי" כנ"ל).

ועדיין חסר ההכרח שלא רק הכללות (דהדינים) שבתורה אלא ש"כל התורה" — ענינה שלום.

ומבואר זה בדיוק ל' הרמב"ם שהוסיף התיבה (והענין) "נתינה" — נתינת התורה ולא התורה בפ"ע, קודם נתינה.

(85) סנהדרין ע"א, א.
(86) חולין סו, ב.
(87) סנהדרין צ"ט, ב.
(88) שבזה דוקא מדובר ברמב"ם שם — נועם ס"ד (אוה"ת שם ע' תקנד).
(89) ראה רשימות הצ"צ עה"פ דרכי דרכי
(90) ראה פאה רפ"ב. אוה"ת שם.

עד הוד, שנחלקים לב' סוגים: "שנים מהם, חור"ג, הם מכוסים, וג' מהם, ת"ת נו"ה, הם מגולים. והיינו ל"ב, ל' הוא הג' המגולים, ב' השנים המכוסים".

ולהעיר, שאאמור"ר מדייק רק בפרטי הענינים שבמאמר הזהר בנוגע ללב עצמו, אבל לא בנוגע לפעולתו על כל האברים ("שייפין"), כולל גם הדיוק בב' לשונות: "דשייפין כולהו" ו"לכל שייפין".

ויש לבאר כללות הענין בזה בנוגע לעבודת האדם:

"לב איהו זכין מכלא" — קאי על בני, כמבואר בארוכה לפנ"ז בזהר⁵⁸ שבנ"י נמשלו ללב שהוא מזוכך מכל האברים, ולכן צריכים להזהר בעניני אכו"ש וכו' יותר מכל שאר אומות העולם (שאוכלים שקצים ורמשים כו'), שהם בדוגמת שאר האברים שאינם מזוככים כמו הלב, ויכולים לסבול דברים גסים יותר כו'.

ופעולת הלב ד"מני נפקין כל טב וכו' דאצטריך לכל שייפין" — קאי על ההשפעה של בני"י בעולם ע"י עבודתם בבירור עניני העולם כו'. ומובן שבשביל לעסוק בכך, צריכים להיות במעמד ומצב נעלה ("כל טב .. וכל שלימו") כדי שיוכלו להיות "נרות להאיר"⁵⁹, ועוד זאת, שהפעולה בזה צריכה להיות (לא באופן של רוגזא⁶⁰, אלא) בדרכי נועם ודרכי שלום ("כל שלימו"), ובאופן ד"שמאל דוחה וימין מקרבת"⁶¹, היינו, שהדחי' היא ביד שמאל⁶², יד כהה, והעיקר הוא הקירוב ביד ימין, ובלשון רבינו הזקן⁶³: "למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה', והן לא, לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים".

טו. וזהו גם ענין שהזמן גרמא — שהרי בימי הקיץ נוסעים בשליחות המל"ח⁶⁴ למקומות שונים כדי לפעול בהפצת התורה והיהדות. וכבר דובר אשתקד⁶⁵, שכל אלו שנוסעים בשליחות זו, צריך שיהיו להם מן המוכן ענינים מסודרים בתורה, נגלה וחסידות, שיוכלו לדבר בהם,

(58) זהר שם רכ"א, ב.
(59) ראה תו"מ ח"ד ריש ע' 228. וש"נ.
(60) ומה שאמרו רז"ל (ברכות ה, רע"א) "לעולם ירגיז אדם כו'" — הרי זה רק בנוגע לעבודה עם עצמו, משא"כ בנוגע להזולת.
(61) סוטה מז, א. וש"נ.
(62) ראה תו"מ חמ"א ס"ע 30. וש"נ.
(63) תניא פל"ב.
(64) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד סמ"ו (תו"מ חס"ד ע' 435). וש"נ.
(65) שיחת ש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה) ס"ב (תו"מ חס"ה ס"ע 18 ואילך). וש"נ.

הן כינם לבין עצמם בעת נסיעתם בדרך, שהרי החיוב דלימוד התורה הוא גם "בלכתך בדרך"⁶⁶,

— ומה גם שעי"ז מבררים את המקום שדרכו נוסעים כו', וכידוע הסיפור⁶⁷ שהבעש"ט שלח את תלמידו הגאון ר' חיים רפפורט בשליחות מסוימת, ותעה בדרכו במעבה היער, עד שהגיע למעיין מים שהמתין ריבוי שנים עד שיבוא יהודי ויברך על מימיו כו'; וכן ידוע הסיפור אודות המאסר הראשון של כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁸ עוד בהיותו לפני בר-מצוה, שלאחרי שהשתחרר, שאל אותו אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מה עשה בהיותו בתפיסה, והשיב, שחזר המשניות ששינן בעל-פה (שעי"ז בירר את המקום כו'), ושיבחו אביו על זה כו' —

והן כדי לדבר עם יהודים שיפגשו במקום שליחותם, שלכן, מלבד ענינים עמוקים בנגלה וחסידות, צריך שיהיו להם מן המוכן גם ענינים שמובנים לאנשים פשוטים,

ועי"ז יהיו "נרות להאיר" — להאיר את בני שפוגשים במקום שליחותם. וכידוע מאמר הבעש"ט⁶⁹ אודות המשל מתיבה של נרות שהעבודה היא להדליק אותם כו', כולל גם בנוגע למי שלא ניכר עליו שהוא תיבה של נרות כו'.

ובענין זה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה זו — ע"פ המדובר לעיל⁷⁰ שבשנה זו מלאו חמישים שנה ל"ברית" שכרת כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תרפ"ב עם תשעה מתלמידי התמימים שיעסקו בהפצת היהדות מבלי להתפעל מהגזירות כו', כמסופר בשיחת י"ב תמוז ד"ויהי בשלושים שנה"⁷¹.

ולהעיר, שענין זה נתגלה לפני שלושים שנה, ובמשך עשרים שנה שלפנ"ז הי' מכוסה — ע"ד המבואר בהערות אדמו"ר אודות תיבת "לב", ש"ל' הוא הג' המגולים, ב' השנים המכוסים".

וכיון שנדפסו הדברים, יש לפרסמם בכל מקום, מתוך הדגשה שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, שיש בכחו [אם רק ירצה] — ובלשון הידוע⁷²: "מאזשעש" (אתה יכול), אלא שצ"ל ה"חאטשעש" (לרצות בכך)) לעסוק בשליחות של עשיית שלום בין ישראל לאביהם שבשמים,

(66) ואתחנן ו, ז.

(67) לקו"ד ח"ד תקפד, א ואילך.

הערה 89. וש"נ.

(70) שיחת י"ג תמוז סי"ג ואילך (לעיל ע' 70).

(68) אג"ק שלו ח"ג ע' פג ואילך. וש"נ. ... ואילך. וש"נ.

(69) ראה ס' בעש"ט עה"ת ר"פ תשא

(71) סה"ש תשי"ב ס"ע 154.

(72) ראה גם תו"מ חנו" ע' 43

ע"י קירובם לתומ"צ, ומה טוב — לפעול על עשרה מישראל, כידוע גודל העילוי שבענין הציבור לענין תפלה, ולכל הפחות — לפעול על יהודי נוסף, כידוע הפתגם⁷³ שאז יש שתי נפשות אלקיות כנגד נפש בהמית אחת; וגם בזה שייך ענין הציבור — בנוגע לעשר כחות הנפש, כידוע הסיפור⁷⁴ אודות זקנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהבטיח להתפלל בציבור, וכשראו שממשיך להתפלל באריכות ביחידות, ושאלוהו: היתכן?! הרי סוכם (מ'האט דאך אפגערעדט) שיתפלל בציבור — השיב, שהוא מתפלל עם הציבור של עשר כחות נפשו, שזהו ענין עיקרי בתפלה שצ"ל בכוונה דוקא, ועד שללא כוונה — "אינה תפלה"⁷⁵.

*

טז. כאן המקום להוסיף ביאור⁷⁶ במ"ש בסוף ההערות-מ"מ למכתב דט"ו תמוז⁷⁷ בדברי הרמב"ם⁷⁸ אשר "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר⁷⁹ דרכי⁸⁰ דרכי נועם וכל נתיבותי שלום", שאולי המקור לזה הוא⁸¹ מאמר המדרש⁸² שלא נמשלה התורה אלא בשלום שנאמר וכל נתיבותי שלום:

לכאורה עדיפא לומר מש"ס גיטיין⁸³ "כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום".

אבל, מהמשך הגמרא שם מוכח, אשר הכוונה ב"כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום" היא — להוראות ודיני התורה [כמו "כהן קורא ראשון כו'"] שבמשנה שם⁸⁴, ואין בזה הכרח לחידוש שברמב"ם שכל ענין

(73) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תנו. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כ טבת). וראה גם תו"מ ח"י ס"ע 267 ואילך. וש"נ.

(74) ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. וראה גם תו"מ חנו"ה ס"ע 36 ואילך. וש"נ.

(75) רמב"ם הל' תפלה פ"ד הט"ו.

(76) מכאן עד סוף סוסי"ח — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ח ס"ע 349 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(77) אג"ק חכ"ז ס"ע תנו.

(78) סוף הל' חנוכה.

(79) משלי ג, יז.

(80) הביאור ע"פ קבלה — ראה לקוטי

לוי יצחק (לאדמו"ר) לזח"ג (רסח, א).

(81) במגיד משנה שם מציין לספרי (וכנראה הכוונה — עה"פ נשא ו, כו). אבל בספרי שלפנינו איתא רק "גדול השלום כו'" (ולא "שכל התורה כו'"). ולכן מסתבר (אף שבדוחק י"ל שגירסא אחרת היתה להמ"מ בספרי), שהציון של המ"מ הוא — כל' הד"ה זה — ל"גדול השלום כו'", כללות ענין גדולת השלום (אבל ל"מ כן באוה"ת להצ"צ (צויין בהערה 63)).

(82) במדב"ר פי"א, ז.

(83) נט, ב. — ובאוה"ת להצ"צ עה"פ במשלי (ע' תקנג): "ועי' רמב"ם סוף הל' חנוכה הי"ד שכל התורה והמגיד הראה מקום

מהספרי והרי כ"ה בגמרא בגיטיין".

(84) נט, סע"א ואילך.